

Warszawa, dnia 16-08-2022 r.

Minister Klimatu i Środowiska

DLŁ-WKO.053.18.2022.AP
2174340.8105216.6544396

Szanowny Panie Prezesie,

w odpowiedzi na Pana pismo z dnia 28 czerwca 2022 roku skierowane do Ministerstwa Klimatu i Środowiska (wpływ 7 lipca 2022 roku), Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (przekazane do tut. organu 5 lipca 2022 roku, znak pisma: BPRM.5050.3.3.2022.KB) oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (przekazane do tut. organu 13 lipca 2022 roku pismem z dnia 12 lipca 2022 roku, znak: DŻW.hzg.052.17.2022), zawierające postulaty i wnioski zgłaszane przez rolników z województwa lubuskiego związane ze szkodami wyrządzanymi przez zwierzęta łowne oraz zwierzęta objęte ochroną gatunkową w uprawach rolnych oraz propozycję zmian legislacyjnych mających na celu ograniczenie zakresu wyrządzanych szkód, przedstawiam następujące stanowisko w przedmiotowej sprawie.

W skali kraju mogą zdarzać się pojedyncze przypadki niewywiązywania się kół łowieckich z obowiązku szacowania szkód łowieckich, który nałożony został na te podmioty ustawą z dnia 13 października 1995 r. - *Prawo łowieckie* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1173). Prawo łowieckie nie przewiduje również sankcji za niezrealizowanie tego obowiązku, jednakże brak działania ze strony kół łowieckich może powodować trudności w skierowaniu sprawy do rozpatrzenia w drodze odwoławczej do właściwego terytorialnie nadleśniczego, co jest niekorzystne dla poszkodowanych rolników. Mając na uwadze powyższe, uważam za zasadne wprowadzenie mechanizmu umożliwiającego zabezpieczenie roszczeń rolników wynikających z braku szacowania szkód łowieckich przez koła łowieckie.

Należy także zaznaczyć, że obecnie każda nieprawidłowość w zakresie realizacji obowiązku szacowania szkód łowieckich przez koła łowieckie powinna być zgłaszana do wyjaśnienia przez właściwy terytorialnie zarząd okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego, który na podstawie *Statutu Polskiego*

Związku Łowieckiego stanowiącego załącznik do uchwały XXIV Krajowego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Łowieckiego z dnia 16 lutego 2019 r., sprawuje nadzór nad kołami łowieckimi.

Ponadto wyjaśniam, że zgodnie z obecnym brzmieniem § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych (Dz. U. poz. 776) właściciel albo posiadacz gruntu rolnego, na którym powstała szkoda łowiecka, zwany dalej „poszkodowanym”, zgłasza ją, składając w postaci papierowej albo elektronicznej wniosek o szacowanie szkód łowieckich. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ww. rozporządzenia wprowadzenie możliwości złożenia wniosku o szacowanie szkód łowieckich za pośrednictwem poczty elektronicznej miało na celu ułatwienie i przyspieszenie kontaktu z dzierżawcą lub zarządcą obwodu łowieckiego. Wprowadzone rozwiązania są moim zdaniem wystarczające z punktu widzenia szybkości powiadomienia o zaistniałej szkodzie i nie ma potrzeby ich uzupełniania o możliwość zgłoszenia szkody za pośrednictwem SMS.

Ponadto informuję, że na podstawie art. 126 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916) Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie, niedźwiedzie i bobry. Oględzin i szacowania szkód, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku. Zgodnie z art. 126 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody, minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa i rybołówstwa określił w drodze rozporządzenia tryb postępowania przy szacowaniu szkód oraz sposób wypłaty odszkodowania za szkody, o których mowa w ust. 1, a także wzory dokumentów dotyczących szacowania szkód i wyliczania odszkodowań oraz terminy zgłoszenia i szacowania szkody, kierując się potrzebą dokonywania oceny rzeczywistej szkody oraz przyjęcia wysokości wyceny szkody według cen rynkowych.

Należy zauważyć, że niezbędnym elementem rozszerzenia listy gatunków, o których mowa w art. 126 ustawy o ochronie przyrody, jest wcześniejsze przygotowanie metodyk szacowania szkód dla konkretnych gatunków, gdyż zgodnie z art. 126 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody, tryb postępowania przy szacowaniu szkód musi umożliwiać szacowanie szkód, dokonywanie wyliczeń odszkodowań, wskazywać terminy zgłoszenia i szacowania szkody „kierując się potrzebą dokonywania oceny rzeczywistej szkody oraz przyjęcia wysokości wyceny szkody według cen rynkowych”. Trudność opracowania obiektywnych metodyk oceny rzeczywistej szkody wynika z faktu, iż przy szacowaniu szkód wyrządzonych przez ptaki na polach uprawnych nawet zmiana warunków atmosferycznych (w szczególności wystąpienie opadów) może istotnie utrudnić, a nawet uniemożliwić, wskazanie gatunku odpowiedzialnego za spowodowanie szkód, głównie z uwagi na często znaczną rotację stad, a także obecność gatunków niezerujących na zasiewach. Wymienione powyżej kwestie powodują, że oszacowanie szkody i udowodnienie, iż została ona wyrządzona przez konkretny gatunek objęty ochroną gatunkową, za którego wyrządzone szkody przysługuje odszkodowanie, jest niezwykle trudne, a w niektórych przypadkach wręcz niemożliwe. Warto w tym miejscu zauważyć, że szkody

spowodowane przez gatunki obecnie wymienione w art. 126 *ustawy o ochronie przyrody* są stosunkowo trwałe, a ich skutki i zakres można ocenić nawet po upływie kilku i kilkunastu dni.

Jednocześnie należy zauważyć, że na podstawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 28 września 2015 r. sygn. akt K 20/14, obowiązująca regulacja w zakresie zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody powodowane przez 5 gatunków zwierząt (żubry, wilki, niedźwiedzie, rysie i bobry) jest zgodna z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 *Konstytucji RP*. Ponadto, w orzeczeniu z 21 lipca 2014 r. sygn. akt K 36/13 Trybunał Konstytucyjny opowiedział się przeciwko całkowitej automatyzacji refundacji szkód, zwracając uwagę, że działania odszkodowawcze Skarbu Państwa winny być powiązane z oceną działań prewencyjnych podejmowanych przez właścicieli i posiadaczy mienia, w którym zaistniała szkoda. Trybunał Konstytucyjny wskazał również, że działania zapobiegawcze „pozwalają (...) z jednej strony na ochronę zagrożonych gatunków, które mogą swobodnie występować w formie dziko żyjącej, z drugiej zaś zapobiegają powstawaniu szkód w gospodarce człowieka lub je minimalizują. W połączeniu z istniejącymi zasadami odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez określone gatunki zwierząt chronionych jest to rozwiązanie realizujące standardy konstytucyjne”.

Obecnie w ramach działań prewencyjnych, na podstawie art. 56 ust. 2 pkt 2 *ustawy o ochronie przyrody*, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na wniosek podmiotów, w których interesie jest zminimalizowanie szkód, wydają zezwolenia m.in. na płoszenie i niepokojenie osobników gatunków objętych ochroną oraz na eliminację osobników gatunków objętych ochroną częściową. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może wydać zezwolenie na eliminację osobników gatunków objętych ochroną ścisłą. Ww. pozwolenia są wydawane po spełnieniu wymagań określonych w art. 56 ust. 4 *ustawy o ochronie przyrody*, przy czym pozwolenia te nie mają charakteru nakazowego. Wnioskodawca może więc wykorzystać ewentualną, udzieloną derogację w całości lub w części, jednak nie ma takiego obowiązku. W przypadku płoszenia wskazać należy, że niezwykle istotne jest dokładnie zaplanowanie takich działań i dopasowanie ich do warunków lokalnych. Zgodnie z publikacją: Review of international research literature regarding the effectiveness of auditory bird scaring techniques and potential alternatives [2003. J. Bishop, H. McKay, D. Parrott, J. Allan] wśród urządzeń dźwiękowych największą sprawność w odstraszeniu ptaków odnotowano dla systemów wykorzystujących bioakustykę (przekazujących dźwięki o znaczeniu biologicznym np. dźwięki wzywania pomocy), ale o ich skuteczności decyduje wykorzystanie wezwań specyficznych dla danego gatunku oraz dostępności alternatywnych miejsc, do których gatunek ten może się przenieść. Ponadto, pomimo początkowej skuteczności, ptaki potrafią się przyzwyczaić do dźwięków tych urządzeń (dłuższy efekt odstraszania można uzyskać tylko, gdy źródła dźwięków są często przenoszone, częstotliwość dźwięków jest dopasowywana odpowiednio do sytuacji i stosowane są uzupełniające techniki odstraszania ptaków).

Odnosząc się do postulatu obniżenia populacji wilka należy wskazać, że wilk (*Canis lupus*) objęty jest ścisłą ochroną gatunkową na podstawie załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia

16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183). Ponadto, wilk jest gatunkiem chronionym w większości krajów europejskich na podstawie aktów prawnych Unii Europejskiej i umów międzynarodowych.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* możliwe jest uzyskanie zezwolenia na odstępstwo od zakazów wobec osobników tego gatunku, w celu wyeliminowania powodowanego zagrożenia np. na umyślne płoszenie, umyślne przemieszczanie z miejsc regularnego przebywania w inne miejsce, czy zabijanie. Zezwolenia wydawane są przez właściwego miejscowo regionalnego dyrektora ochrony środowiska (w zakresie umyślnego płoszenia i przemieszczania), Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (w zakresie umyślnego zabijania) oraz Ministra Klimatu i Środowiska (w przypadku, gdy czynności mają być wykonane na terenie parku narodowego). Jak wskazano powyżej, zezwolenia takie może być wydawane po spełnieniu przesłanek, o których mowa w art. 56 ust. 4 *ustawy o ochronie przyrody*, tj.: w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli wnioskowane działania nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony gatunków chronionych oraz przy spełnieniu jednej z przesłanek indywidualnych, jak na przykład interes zdrowia lub bezpieczeństwa powszechnego. W przypadku, gdy zagrożenie jest udokumentowane oraz gdy spełnione są wszystkie przesłanki niezbędne do wydania zezwolenia nie ma przeciwwskazań, aby zezwolenie takie uzyskać. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że ewentualne zezwolenia wydawane są wyłącznie na wniosek podmiotu zainteresowanego uzyskaniem stosownego odstępstwa. Warto wskazać, że w sytuacjach nagłych, wymagających natychmiastowej interwencji tj. zagrażających życiu bądź zdrowiu, w/w decyzje mogą być wydane w formie ustnej, po rozpatrzeniu wniosku złożonego drogą telefoniczną [art. 14 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, z późn. zm.)]. W tym celu należy skontaktować się telefonicznie z Generalną Dyрекcją Ochrony Środowiska pod numerem telefonu podanym na stronie internetowej urzędu.

Podkreślenia wymaga, iż sprawy dotyczące sytuacji konfliktowych z udziałem wilków traktowane są priorytetowo przez resort środowiska, w tym Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska – organ właściwy do wydania zezwoleń na ewentualną eliminację poszczególnych osobników. Wspomnieć można, że w 2020 r. GDOŚ wydała 18 decyzji zezwalając na eliminację 41 wilków, zaś w 2021 r. GDOŚ wydała 21 takich decyzji zezwalając na eliminację 62 wilków.

Warto zaznaczyć, że zgodnie z art. 126 ust. 4 i 5 *ustawy o ochronie przyrody*, regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego - dyrektorzy parku, prowadzą współpracę właścicielami lub użytkownikami gospodarstw rolnych i leśnych w zakresie sposobów zabezpieczania mienia przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta chronione wymienione w art. 126 tej ustawy. Współdziałanie takie może obejmować budowę urządzeń lub wykonanie zabiegów zapobiegających szkodom, finansowane z budżetu właściwego miejscowo dyrektora parku narodowego lub regionalnego dyrektora ochrony środowiska, w ramach zawartych umów cywilnoprawnych.

Do wiadomości:

- 1) Biuro Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów;
- 2) Biuro Kontroli i Audytu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska.

Klauzula informacyjna:

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. informujemy, że:

1. Administratorem danych osobowych osób wnoszących sprawy z zakresu petycji jest Minister Klimatu i Środowiska z siedzibą w Warszawie ul. Wawelska 52/54, 00-922.
2. Kontakt z Inspektorem Ochrony Danych jest możliwy pod adresem email: inspektor.ochrony.danych@klimat.gov.pl
3. Będziemy przetwarzać dane osobowe osób wnoszących sprawy z zakresu petycji w celu rozpatrzenia tych spraw, na podstawie Art. 6 ust. 1 lit. c ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach oraz w celu spełnienia obowiązku archiwizacji dokumentów na podstawie ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym.
4. Dane osobowe osób wnoszących sprawy z zakresu petycji będziemy przechowywać przez okres do 25 lat.
5. Odbiorcami danych mogą być podmioty świadczące usługi pocztowe i informatyczne na rzecz Ministerstwa.
6. Osoby wnoszące sprawy z zakresu skarg, wniosków oraz petycji mają prawo do:
7.
 - a. żądania od administratora dostępu do danych osobowych oraz otrzymania ich kopii,
 - b. sprostowania danych osobowych,
 - c. wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania danych osobowych.
8. Osoby wnoszące sprawy z zakresu skarg, wniosków oraz petycji mają prawo do wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, jeśli uzna Pani/Pan, że przetwarzanie Pani/Pana danych osobowych narusza przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r.
9. Podanie danych osobowych jest wymogiem ustawowym.